

exactam Praefecturam Imperii Romani notionem tenere, ut innoteat inde quantum prioribus sæculis fuerit partitio & ordo praefecturarum quoque Ecclesiasticarum. Summa olim Praefecti pratorio potestas, quæ arma simul & iura complectebatur, fuerat jam inde a regno Tiberii Cæsaris penes unum. Sed ex quo insidias Perennis Praefecti pratorio Commodus Imperator evasit, cepit ea potestas (ne foret nimia, ipsosque Praefectos ad Imperii ambitionem sollicitaret) inter duos annulos dividi, teste Herodiano lib. 1. Postmodum Constantinus Magnus eam potestatem dignitatemque inter quatuor Praefectos partitus est, singulisque proprias attribuit distinctas regiones. Quarum primus Orientem regebat, ei denique subdebantur Provincia Egypti, Lybia, Pentapoleos, Syrtis, Asia, Cappadocia, Cilicia, Syria, Armenia, Thracia, Mysia inferior, Cyprus cum reliquis Orientis plagis. Sequēbatur Praefectus Illyrici, cui parebat Illyricum, Dacia, Triballi, Pannonia, Mysia superior, Macedonia, Thessalia, Græcia, Peloponnesus, Creta, & insulae circumfusa; Tertius accedebat Italia Praefectus, qui præerat Italiae, Siciliae, Africae, & circumiacentibus insulis. Quarto loco erat Galliarum Praefectus, cui obtemperabat Gallia, Hispania, Britannia, & insulae adjacentes, ut scribit Zosimus 1. 2.

Quatuor ista singule Praefecturae in plures dispartiebantur Dioceses, quæ a Praefectorum Vicariis regebantur; unde Vicaria quoque dicebantur, plures etiam regiones ac provincias complectentes, ut videtur est libro notitiæ utriusque Imperii, quem eruditus commentarius Pancirolus illustravit.

3. Secto deinde in duas partes Imperio sex diuimere sunt Orientalis seu Constantinopolitani Imperii Dioceses. Prima Orientalis cujus Metropolis Antiochia, & cuius Vicarius speciali designatione audiebat Comes Orientis: Secunda Egypti: Tertia Asia: Quarta Pontica: Quinta Thracia: Sexta Illyrici partis Orientalis, quarum meminere leges 1. & 2. C. de militari veste lib. 12. & 1. 1. C. ut nemo ad suum patrocinium suscipiat rusticanos vel Vicar. eor. & 1. ult. C. de divers. offic. lib. 12. Orientalis Diocesis caput ac Metropolis fuit Antiochia, ut liquet ex historico Zosimo lib. 1. Hieronymo ad Pammachium, Chrysostomo homil. 1. ad populum Antioch. De hujus Vicarii officio extat tit. C. de offic. Comit. Orien. Diocesis Egypti Metropolis fuit Alexandria, ut ex Theodorito constat lib. 1. hist. Eccl. c. 1. Egypti Vicarius appellatione insigniebatur Praefecti Augustalis, de cuius officio, tit. habetur in Cod. de offic. præf. Augustalis, & in ff. pariter. Diocesis Asiae Metropolis erat Ephesus, Chrysostomo teste in epist. ad Ephes. necnon subscriptione Theodoti Ephesini Episcopi act. 18. Synodi sextae. Porro Diocesis Pontica Metropolis extitit Caesarea Cappadociae, ut fidem facit Greg. Nazianz. orat. de laudibus Basilii, & subscriptione Philalethis Episcopi Caesareae Cappadocum in sexta Synodo. Thracia Metropolis a tempore Constantiniani fuit Constantinopolis, quam idem sede Imperii decoravit. Tres vero istae Dioceses Thracia, Pontica, & Asiana, fraude Græcorum in Concilio Constantinopolitano primum, deinde Chalcedonenfi distracta fuerunt; Thracia quidem a Romana sede, Asiana & Pontica ab Antiochena Diocesi.

4. Diocesis autem Macedonice, Daciae, atque Illyrici partis ejus, quæ ad Orientem pertinebat Imperium, caput fuit Thessalonica, ut refert Theodoritus lib. 5. hist. Eccl. cap. 17. Ad postremum tamen Justinianus, tum sedem Praefecti pratorio Illyrici, tum etiam Vicariam Apostolicam, seu jura Primatis (assentiente Papa Vigilio) ex urbe Thessalonica transtulit Acridium Dardaniæ oppidum, Justiniani natalem patriam, quam de suo nomine Justinianam primam dici voluit, Novella XI. Deinde Nicolaus Papa primus epist. 2. hortatus est Michaelē Augustum, ut antiqua jura instaurari curaret, quibus fruebatur olim Thessalonicensis Episcopus, tamquam Romani Pontificis Vicarius per omnem Epirum, Illyricum, Macedoniam, Achajam, Thessalam, Daciam Ripensem, Daciamque Mediterraneam, & Mysiam, Dardaniam atque Prævalim; has enim omnes Provincias, hæc olim Vicaria sacra complectebatur.

5. Sex pariter constituta sunt Occidentis Dioceses, & Vicaria civiles. Una Italia; altera Illyrici, partis ejus quæ ad Occidentem pertinebat Imperium, tertia Africae, quarta Galliae, quinta Hispaniae, sexta Britanniae. Vicaria Italiae Metropolis fuit Mediolanum, ut ex epistola colligitur Athanasii in Solitar. vit. ageo. ubi loquitur de Dionysio Mediolanensi Episcopo. Galliae autem Augusta Trevirorum, ut ex eadem colligitur, ubi sermonem habet de Paulino Trevirorum Antifite. Idem confirmat Theodoritus lib. 2. hist. Eccl. c. 15. Salvianus etiam lib. 2. de providentia Dei, Treverim dicens summam Galliarum urbem. Britanniae Vicaria erat Eboracum Romanorum colonia, quam Spartianus in Seve-

ro, Urbem absolute per antonomasiam vocat, & in qua Constantius Chlorus Magni Constantini pater Regiam constituit, diemque obiit extremum, ut produnt Eusebius lib. 1. vitæ Constantini, Eutropius, Aurelius Victor & Orosius.

Diocesis Africae indubitatum est Metropolitam tam civilem quam Ecclesiasticam fuisse Carthaginem, cujus etiam Episcopus Primatu totius Africae potiebatur ut passim videtur in Cypriani epistolis in Concilio Africanis, quæ omnia ab Episcopo Carthaginensi dicebantur, quibus etiam præsidebat, cuique etiam subiacebant provincia Numidiae, atque utriusque Mauritaniae Caesariensis & Tingitanae; quæ a suis quidem regebantur particularibus Primatibus; sed sub generali regimine atque auctoritate Carthaginensis Episcopi.

6. Carthago urbs totius Africae celeberrima, cujus per Didonem Tyriam fundatio, Romæ conditum annis centum præcessit, in eam potestatis opulentiaque gradum ascendit, ut Romæ urbis amula cum ea diuturnis annis per atrocissima bella de Imperio contenderit, & post partum Romanis Victoribus terrarum orbis imperium, soli Romæ cedens cum Alexandria Egypti de secunda palma contenderit, cum incertum esset utra ex duabus vel amplitudine, vel opibus, vel populi frequentia prævaleret, ut Herodianus perhibet hist. 1. 7. Perduravitque illa contentio usque dum Saraceni Carthaginem funditus everterunt. Quamdiu vero Carthago stetit sub Romanorum imperio; Metropolis fuit Africae partis illius, quæ a fratre Gaietano per omnes Lybicas Mediterraneæ maris oras ad usque Cyrenem porrigitur inter ipsum mare & Atlantem montem intercluditur. Neque tantum Metropolis Civilis dignitatem obtinuit, sed etiam Ecclesiasticæ; postquam illis plagis Christi Evangelium illuxit.

7. Ex multis constat veterum Scriptorum testimonio illam præfuisse tribus præamis provinciis Africanis, nimirum Proconsulari, cujus in primaria civitate Carthagine Romanus Proconsul sedem fixerat, ibique iudicis solebat habere conventus. Deinde Numidiae, Mauritaniaeque, usque ad Magni Constantini tempus. Hic vero subiectam Imperio Romano Africam in sex provincias civiles partitus est: Carthaginensem seu Proconsularem, Numidiam, Byzacenam, Tripolitana, duasque Mauritanias, scilicet Sitifensem & Caesariensem quæ Tingitana quoque dicebatur.

8. Primitivum sub Carthagine Provinciarum ternarium constat numerus ex ipso Carthaginensi Concilio de baptizandis convertis hereticis, cui Cyprianus præfedit: Cum in unum (inquit) Carthagini convenissent Calendis Septembris Episcopi plurimi ex Provincia Africana, Numidia, Mauritania, cum Presbyteris & Diaconibus. Idemque Cyprianus epist. 45. ad Cornelium Papam: Quoniam latius fusa est provincia nostra, habet etiam Numidiam & Mauritanias duas sibi coherentes, id est Tingitanam & Caesariensem: quas olim Galba Imperator in unam copulaverat provinciam, ut ex his liquet Taciti verbis lib. 2. hist. Lucius Albinus a Nerone Mauritania Caesariensi præpositus, addita per Galbam Tingitana provincia administratione, haud spernendis viribus agebat. Appianus Alexandrinus in proemio librorum de civilibus bellis, tres recenset nec plures Africae provincias, Mauritaniam seu Maurusios: deinde Libicorum nationem, quæ Carthaginem complectitur: postremo Numidiam regionem, seu ut Romani vocabant, Numidiam. Scribit autem Appianus sub Hadriano Cæsare, Pompeianus etiam Mela quorundam quidem Africa partes dinumerat, Mauritaniam, Numidiam, Africam minorem, & Cyrenaicam. Ceterum quarta ista Aegypto contributa fuit.

9. Magnus demum Constantinus sex Africanas recenset provincias in sua tractoria quam Ablavio scripsit epistola pro primo Arelateni Concilio, quod Nicænum præcessit: sic enim illum compellat: Ut max. has meas litteras acceperis Caecilianum supradictum (Carthaginis Episcopum) cum aliquibus ex eis quos ipse delegerit, sed & de Byzacena, Tripolitana, Numidianum, & Mauritaniarum provinciis, singuli quique aliquantos ex suis perducere debebunt, quos ipse putaverit eligendos: sed etiam aliquos qui contra Caecilianum eundem dissentiant, data evocatione publica, &c. His adjuuge Sexti Ruffi locum illum ipsius Breviarium ad Valentianum Imperatorem: Per omnem Africam sex provinciae factae, ipsa ubi Carthago est provincia Proconsularis, Numidia, Byzacena, Tripolis, & duo Mauritaniae, hoc est Sitifensis, & Caesariensis. Tamen autem a Constantino distributæ fuissent sex memorate provinciae Civiles, non tamen plures Ecclesiasticæ quam quinque numerabantur, ut fidem facit Ferrandus Diaconus Carthaginensis in sua Canonum breviatione, tit. 82. quia Mauritania Sitifensis non statim suam nata est Primatum, sed posteriore id Concilio Carthaginensi obtinuit. Unde in Concilio quoque Carthaginensi sexto anni 419. fit singillatim

gillatim mentio Provincia proconsularis, Numidianum, Byzacena, Mauritania Sitifensis, & Mauritania Caesariensis, sed & Tripolis.

10. Circa hæc istud præterea sciendum, provinciae quidem proconsularis Carthaginem extitisse Praefecti Africae, simul & proprii Episcopi, atque Primatis Africanarum omnium Ecclesiarum perpetuam fixamque Sedem: ceterarum autem provinciarum Africanarum Primates non fuisse alicui certa Ecclesia affixos, sed eos solos Episcopos Primatum dignitate fulsisse in singulis provinciis, qui reliquos cujusque provinciae Antifites ordinationis Episcopalis antiquitate præcedebant, ut admovent Leo Papa nonus epist. 4. ad Petrum, & Joannem, Episcopos. Ceterum Metropoles civiles erant Circha, alias Constantia in provincia Numidiae, Caesarea in Mauritania Caesariensi, Sitifi in Mauritania Sitifensi, Tingi ad fretum Herculeum in Mauritania Tingitana, Telepte in Byzacena, & Tripolis seu Leptis major in provincia Tripolitana.

11. Hoc etiam loco monendum cum Sexto Ruffo in breviario Mauritaniam Tingitanam regimini Hispaniarum Vicarii subiectam fuisse. Quæ causa est cur Siricius Papa epist. 1. ad Himerium Tarracensem Episcopum, remota quaestione de civili regimine, solam pendens Ecclesiasticam potestatem, Hispaniarum Episcopos intra quinque provincias restrinxit istas, Tarracensem; II. Carthaginensem, in qua sita est Carthago Nova, quæ nunc Carthago vocatur. III. Boticam, Lusitaniam, & Gallicianam. Quia scilicet Tingitana provincia civilis parebat quidem Hispaniarum Vicario, sed eadem Ecclesiastica propriam intra Africam agnoscebat Primatum. Est tamen non levis conjectura, Vandalos Africa subacta civilem quoque Tingitanam sibi vindicasse.

12. Illyrici, partis ejus, quæ ad Occidentem spectabat Imperium, Metropolis fuit Sardica, urbs ejus Provinciae præ reliquis celebris, & Concilio œcumenico nobilitata, in quo trecenti & amplius Occiduarum Provinciarum Antifites, procurante religiosissimo Imperatore Constante, de Ariana impietate triumpharunt. In subscriptionibus Concilii Magni Niceni apud Gelasium Cyzicenum ita subscriptum legitur: Provinces Sardica civitatis Episcopus pro Sanctis Dei Evangelis qui sunt in Dacia, Calauria, Dardania, & Provinciis vicinis.

13. De Hispaniarum olim Metropoli Ecclesiastica, quam olim fuerit, supervacaneum est investigare. Ut enim observat Ferrandus Mendoza lib. 1. de confirmando Concilio Illiberitano ad subscriptionem primam, quæ est Felices Accitani Episcopi, nulla erat Primatum, aut Archiepiscoporum vel Metropolitanorum denominatio certis Ecclesiis affixa, nisi sequioribus sæculis: sed quilibet in singulis Provinciis reperiebatur ordinatione antiquior Episcopus, tamen minoris præfesset civitati, jura exercebat Metropolitanæ, idque tum ex ipso Concilio Illiberitano, tum aliunde facile convincitur. Simplicius Papa primus circa annum 470. epist. 1. ad Zenonem Hispanensem Episcopum, hunc ipsum in Hispanicis Ecclesiis Apostolicæ Sedis Vicarium creat. Deinde Hormisdas epist. 26. Salustium Hispanensem pariter Episcopum Vicarium suum super Provinciis Boticæ & Lusitanicæ, cum plena potestate Concilia convocandi, declarat. Factum tandem est regnante in Hispaniis Hervigio anno Christi 681. ut Concilii Toletani duodecimi can. 6. Hispaniarum Ecclesiarum Primatum deinceps affixa sit Episcopo Toletano Provincie Carpetanæ Metropolitanæ, cum hac potestatis accessione, ut quem Reges (qui jampridem regiam sedem Toleti stabiliaverant) Episcopum cujuscumque Provincie elegissent, sine mora consecraretur ab Episcopo Toletano, sub obligatione tamen sistendi se coram proprio Metropolitanæ intra tres a consecratione menses, ut refertur a Gratiano dist. 63. cap. cum longe lateque.

14. Roma vero summus præerat Praefectus, qui reliquis omnibus præminebat officiis & dignitatibus urbis, l. 3. C. de offic. præf. urbis. Huic parebant suburbicæ quoque regiones, quotquot scilicet intra centesimum ab Urbe lapidem protendebantur intra Tusciam, Picenum, & Campaniam, l. 1. ff. eod. Huc respexit Septimius Severus Augustus, quando exautoratos Prætorianos milites Romæ finibus usque ad centesimum lapidem sub capitis poena iussit excedere, ut refert Herodianus lib. 2.

15. Demum Justinianus pulsus ex Africa Vandalis, quintum ceteris adiecit præcedentibus præfectum pratorio, ejusque sedem Carthagine (quam de se Justinianam tertiam dici voluit) constituit l. 1. C. de offic. Praefecti prætor. Africae.

16. Nos superius Vicariam quidem Galliarum Treviris præfiximus. At vero sedem ipsius Galliarum Praefecti, cujus potestas Hispaniam quoque atque Britanniam insulam complectebatur, stabiliaverat Constantinus Magnus in Arelateni urbe, cui etiam de se Constantina nomen est impertitus. Prorsus enim errant nonnulli, Cabassuti, Notitiæ Ecclesiasticæ.

qui hoc nomen cum aliis omnibus prærogativis mutatum existimant a tyranno Constantino, qui contra Honorium rebellis hac se urbe communicat. Nequaquam enim post eundem profligatum & extinctum tyrannum idem Honorius in suo ad Agricolam Galliarum Praefectum rescripto Arelatem vocaret Constantinam, ut eam vocat, si recens id nomen a tyranno invasore accepisset. Quo eodem rescripto declarat fuisse insuper constitutam Arelate Praefecti sedem. Jubet enim Honorius veterem consuetudinem per tyrannos intermissam instaurari, ut quotannis in ea urbe conventus habeatur septem Galliarum Provinciarum sub illustri (sic enim loquitur) presentia Praefectura. Undenam vero consuetudo illa ortum habuit, nisi a Magno Constantino civitatis hujus studiosissimo, qui suum ei nomen indidit, quique totius Occidentis generale Concilium ibidem celebrari voluit in causa Donatistarum? Insuper illa Galliarum Praefecti sedes asseritur Arelate fixa his verbis Episcoporum olim Arelateni Primati subditotum, ad Leonem Papam scribentium: Hanc civitatem sublimissima Praefectura, hanc reliqua potestates velut communem omnibus patriam semper inhabitant. His alterum non minoris auctoritatis adjungo testimonium Gregorii Turonensis scribentis lib. 2. hist. Franc. cap. 7. Quo tempore Hunnorum Rex Attila se obsidioni Aureliae accingebat, ejus urbis Episcopum Anianum implorandarum suppliciarum causa ad Aetium Galliarum Praefectum se contulisse, Arelate commorantem. Denique res eadem aliter antiquis inscriptionibus, quarum ista in civitate Arelateni superest de Auxiliari Praefecto, cujus etiam fit mentio in Hilarii Arelateni Episcopi vita ab auctore temporis ejusdem privatis monitionibus ab Hilario correptum, non tamen emendatum ab eodem tandem publice concionante fuisse presentem in Ecclesia redargutum. Inscriptio illa vetusta hæc continet:

Dominis nostris SALVIS DD. NN. THEODOSIO Pii Felicitibus Victoribus ET VALENTINIANO P. F. V. Triumphatoribus AC TRIUM SEMPER AUG. XV. Vir illustri. COS. VIR INL. AUXILIARI Praefectus pratorio PRÆF. PRÆTO. GALL. Galliarum DE ARELATE MAMILLARIA PONI F. fecit Milliare passuum unum. M. P. I.

Erat columna ista primus lapis miliarium proficentibus ex Arelateni urbe. Hic est quod sanctum Ecclesiae Doctorem & Pontificem Ambrosium urbs Arelatenis sibi civem jure merito vindicare poterit, cum restetur in ejus vita Paulinus natum in Gallia, in ipsoque Pratorio educatum fuisse infantem, eique in cunis dormienti examen apum circumfretisse, dum pater infantis Praefectura Prætoriana in Galliis fungebatur.

17. Perperam vero Josephus Scaliger, & Vidus Savarot in suis ad Apollinarem commentariis, tres fuisse intra Galliam Vicarios imaginantur, cum discrete doceat liber Notitiæ Imperii sex tantummodo fuisse in toto Occidente Vicarios. In Italia quidem Praefectura tres, totidemque alios in Galliarum Praefectura, unum quidem Vicarium intra Galliae fines, secundum in Hispania, tertium in Britannica insula, sub uno omnes Galliarum Praefecto pratorio. Quam rem accuratius observarunt Pancirolus ejusdem Notitiæ commentator, & Jacobus Sirmundus in suis ad Sidonium Apollinarem notis lib. 1. ep. 3.

18. Qui Primates in Occidentalibus plagis nominantur, illi in Oriente a Graecis vocabantur ἑπαρχοὶ τῶν διακονῶν. Exarchi in Diocesis, quorum meminuit Synodus Chalcedonenfis duobus locis can. 9. & can. 17. Diocesis enim vocabulo comprehendebantur plures Ecclesiasticæ provinciae seu Metropoles. Singula vero Metropoles complectebantur plures Paræcias, seu inferiores Episcopatus, qui hodierno usu solent Dioceses vocari. Zonaras scribens ad Chalcedonensem can. 17. quatuor commemorat Exarchos Episcopos, Caesareae Cappadocum, Ephesi, Thessalonicae, & Corinthi. Synodus secunda œcumenica can. 2. tres commemorat Dioceses Ecclesiasticas: Asiae, cujus metropolis Ephesus: Thraciae, cujus metropolis Heraclaea: & Ponti, cujus metropolis Caesarea Cappadocum.

16. Quod vero attingit Occidentis Primatias, Romanus Episcopus Vicarios suos stabilire solebat quosdam illustriorum sedium Episcopos, quibus potestatem & jurisdictionem in vicinis provinciis conferebat. Extat magis Leonis Pontificis epistola ad Anastasium Thessalonicensis Episcopum, cui jura Primatis in finitimas Metropoles confirmat. Ceterum ut ad Latinas Ecclesias progrediar, Zosimus Papa epist. ad Episcopos Galliae Patroclum suum constituit Vicarium in tribus finitimis Provinciis, scilicet Viennensi, & duabus Narbonensibus. Deinde Vigilius Papa scribens ad Aureliarum Arelatensem Episcopum, hanc illi attribuit Primatiam, seu (quod idem est) Vicaria Apostolicæ auctoritatem. Quæ legitur epistola